

De Heraut

Zondag 2 Januari 1887. N°. 471.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en al het wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonneementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonneementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirectieën enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam.
Advertentieën: van 1 tot 6 regels 80 Cent; voor elken regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van lietdegaven en Verslagen van 10 Cent per regel.

„Gij zal uw hart versterken.”

[OUDETAAR]

Wacht op den Heere; zij sterk, en Hij zal uwer hart versterken; ja, wacht op den Heere.
Psalm 27: 14.

Het jaar 1886 zal metellen in de geschiedenis van volke en kerke. Het bracht ons een keerpunt in den loop onzer historie; een keerpunt waarvan het hoog gewicht elk kind van God op het hart weegt. De onderlinge verhoudingen waren reeds sinds jaren sterk gespannen. Men zag het voor zijn oogen hoe er onderscheidene stroomingen door de wateren van ons één volk gingen. Scherper dan ooit te voren begonnen de onderscheidene richtingen zich onderling te tekenen. Geen oppervlakkigheid werd meer gedoogd. De schijn verloor al meer zijn kracht om toe te dekken. Op een onbewimpeld uitkomen voor de overtuiging zijns harten werd steeds ernstiger aangedrongen. Men vroeg naar beginselen. Men woelde den bodem op, om tot den wortel der dingen door te dringen. Men wilde niet langer voortleven in valsche eenheid noch langer heil zoeken in een leugen die bedroog.

En toen nu bleek, hoe ook op kerkelijk terrein deze zelfde draag om waarheid voor de leugen in steet te zetten doordrong, en tevens uitkwam, hoe bij die schifting en die scheuring lang niet allen, die den Heere der heerlijkheid beleden, bevonden zouden worden op eenzelfde pad te wandelen, toen heeft zich op eenmaal een angstig gevoel van wantrouwen van de gemeederen meester gemaakt; een gevoel van verraad is door de geleederen vernomen; en plotseling trad naar buiten een haat en een bitterheid, als waarvan de geruchten wel ook reeds vroeger waren uitgegaan, maar die men toch zóó niet had vermoed.

Dit was het sein tot een algemeen uit elkander treden, zoodat elke kring genoodzaakt werd zich om zijn eigen beginsel als middelpunt saam te trekken. En toen begon de worsteling om de macht. En in die worsteling om de macht zag men beurtelings den één en dan weer den ander het onderspit delven, tot eindelijk alle strijd zich saamtrok in een verdedigen eenerzijds en een bestrijden anderzijds van de Synodale Hilararchie.

Voor haar koos toen de groote menigte; voor haar de Overheid; voor haar de Politie; voor haar zelfs een deel der belijders, en in het zichtbare bleef voor haar de triomf. Voor het geloof daarentegen, dat een bewijs is der dingen die men niet ziet, was die uitslag juist een omgekeerde. Immers wel triomfeerde de Hilararchie, maar met krenking van het recht en met verkrachting der gerechtigheid, en wel hield zij zich op, maar alleen door opnieuw in schijn en leugen heil te zoeken en nog eens de valsche vermenging te loven van Belial met Jehova onzen God.

Voor 's Heeren volk is door deze gebeurtenissen een geestelijk voordeel bij een stoffelijk nadeel verkregen.

Stoffelijk is nu alle uitzicht donker voor de kerke Gods geworden. Op geen steen zelfs tot hoofdpeluw kan ze meer rekenen. Alle macht maakt zich op, om alle goud en goed dat haar toebehoort, aan de belijders van haar levensbeginzel te ontnemen, en daarentegen in handen te leveren van een zich kerkelijk noemende, maar in den grond anti-kerkelijke en den Christus bestrijdende Staatsorganisatie.

Alle maatregelen zijn reeds genomen of worden met zorg voorbereid, om alle traktement en alle gebouw en alle stichting aan de belijders der Gereformeerde waarheid te ontrukken, en zelfs het aatsnijden van de Kerk en hare heilsmiddelen spaart

men niet, zoo het hooggelooide doel, om de trouwe knechten des Heeren uit te putten door inspanning en al te matten door gebrek aan stoffelijk goed, maar kan bereikt worden. In dat opzicht een tijd van zorg en van kommer dus.

Maar tegenover dit stoffelijk nadeel staat even tastbaar een geestelijk gewin; en wie goed in zijn hart staat, zal dat geestelijk gewin van zoo uitnemende waardij achten, dat hij er het stoffelijk nadeel, o, zoo gaarne om lijdt.

Nu toch eindelijk is er weer aansluiting onder de lang verstrooiden gekomen. Nu dan toch eindelijk hebben de broederen elkaar wedergevonden. Het dwangjok viel van de schouder af. Aan de onzekerheid en onbeslistheid is een einde gekomen. Men weet thans waar men aan toe is.

Zoo zal in gulle vrijheid de belijdenis der waarheid weer kunnen doorwerken. De kerk, zich allengs oprichtend uit haar vernedering, zal weer een macht ten goede onder ons volk kunnen worden. Leeraren en gemeente zullen hun harten weer in een voelen vloeien. De tucht zal weer zegenend werken kunnen. En het einde zal zijn, dat er weer een kerk in het midden der natie opbloei, die de heerlijke traditie van het rijke geestesleven onzer vaders voorzet.

Het was lange jaren zoo zwel en zoo bang om ons hart. Haast scheen er geen geestelijke redding meer te kunnen komen. Aan een uitleiding uit het Diensthuis werd reeds door, o, zoo velen gewanhoopt.

Maar toch de bidders bleven aanhouden. Ze bleven naar den God van alle ontfermingen roepen.

Er was een wachten op den Heere.

En hoe dan ook dat stille wachten door velen bespot en belachen werd, de uitkomst heeft die hopen dan toch eer gekroond, dan beschaamd doen worden.

De Wachter Israëls sluimerde niet!

Want hier ligt toch iets wonders in, dat de Heere deze beslissing in den strijd zijner kerk zelf vallen liet te midden van de ongunstigste omstandigheden.

Tien jaren geleden ging het een ieder in zijn bedrijf en zijn nering nog wel. Mild vloeide destijds de bron van ons volksbestaan nog. En met name de landbouw wierp nog schatten af voor het opleggen, en de werklieden dwongen door saamspanning tot het versterken van hooger loon.

Ware het in die dagen tot een breuke gekomen, zoo zou men nog begrepen hebben, hoe zooveel overvaardigheid en zulk een moed om het aan te durven, met menselijke berekening bestaan kon. Geen wonder, zoo zou men geropen hebben, er is goud in overvloed; het zilver vloeit met vollen stroom; licht dat onze „kleine luiden” zulk een stuk best aandurven.

Maar thans zijn de tijden anders geworden. De fortuin keerde. Algemeene stilstand van zaken verving de vroegere bedrijvigheid. Eer van tekorten wordt er geklaagd, dan dat er te denken viel aan opleggen. Bijna ieder, maar vooral onze landbouwende stand en onze arbeiders, hebben met moeilijkheden te worstelen.

En toch is er allerwegen blijmoedig vertrouwen, en toch openbaart zich aan alle oorden des lands een machtige overvaardigheid.

En juist nu het meer van het gebrek dan van de weelde af moet, nu tast en ziet ieder, dat hier niet het „vleesli”, maar een heiliger macht werkzaam is.

Men voelt: Die zoo de harten sterkt en ze los maakt van aardsche banden, dat is Hij.

Sterking van ons hart, om aan dat hart weer moed in te storten, weer hope in te boezemen, weer een opwaken van teedere liefdes te schenken, dat komt uit het vleesch niet, dat komt uit Hem.

In ons hart zijn de uitgangen des levens. Ook kennis is een macht. Er ligt ook kracht in doorzicht en beleid. Geen der vermogens die aan ons menselijk wezen eigen zijn, wil en we verachten. Maar leven, worstelen, strijden dat doet ge toch alleen met de kracht die uit uw hart opwelt.

In dat hart dreunen alle slagen door, die op u neerkomen. In dat hart vliegt de gillende pijn in, die de spijer van zijn pees tegen u losliet. Alle verdriet en alle moeite, alle kommer en alle bezorgdheid wordt in uw hart doorleiden. En uit dat hart openen hart moet dan toch weer de aandrif, de wilskracht, de moed, de veerkracht en dapperheid opkomen, om weer met forschen slag uw arm tegen den stroom in te slaan.

Heeft in dat hart de weemoed, in dat hart de benepenheid van geest, in dat hart de lauwmoedigheid de overhand, dan zinkt ge mat en weerloos in en alle hope ontvlucht u. En of ge dan al een Salomo in wijsheid overtrof en een Goliath in lengte en een Simson in sterkte te boven gingt, o, als dat hart niet meê wil, en niet weer uit die diepte van uw gemoed opwerkt, dan zijt ge toch als een doode en ligt als een worm in het stof.

En eerst dan leeft ge weer op, en sterkt ge de slappe knieën weer, als eerst uw hart weer is versterkt. Als op dat hart weer een scherpe prikkel gaat werken, als de zenuwen van uw hart weer gevoelig worden, als de spieren van uw hart weer trekken gaan, en daardoor uw hart zich zelf weer voelt dat het er is, eerst dan is er weer levensmoed, vaart er weer een ziel in uw ontzieldheid, en ontdekt ge weer de kracht in u om te loopen veertig dagen en veertig nachten, tot aan den Horeb Gods.

En die sterking nu komt niet uit u zelf, want hoe zou uit de matheid van een ingezonken hart ooit veerkracht voorspruiten? En die versterking van uw hart komt ook niet van menschen, want maar al te dikwijlservaart ge het zelf, hoe al uw troosten en al uw prikkelen toch niet hielp, als ge stuitte op een hart dat harteloos werd.

Neen, die versterking van uw menselijk hart kan niet van buiten ingedragen, maar moet van binnen uit de verborgen diepten des levens in u komen. En nu, van uit die verborgen diepten uw hart bereiken, dat kan alleen de Heere.

En daarom wee het volk, als het van den Heere verlaten wordt, dan zal het beven voor zijn eigen schaduw en vlieden op een loos gerucht, dat zelfs de sterkste onder hen zijn rechterhand niet vinden kan.

Wat ze dan ook pogen of trachten, is alles in den grond geboord en op het zand gebouwd.

En hoe prachtig het ook voor een wijle schijne, toch blaast Hij er in, en als de adem des Heeren over u gaat, wie zou dan bestaan?

Maar ook, zalig, driewerf zalig en welgelukzalig is het volk, als het merken mag dat die verborgene werking des Heeren weer aan de harten toekomt. Als de verwoesting een eind heeft, en er in de harten van binnen weer gebouwd wordt.

Want dan is er door heel het land de verkondiging van een goede boodschap. Als regendruppelen op een dorstigen akker is er dan tijding uit verre landen gekomen. Er trekt dan weer mogendheid in ingezonken menschenharten. Er komt weer ritsteling in doodsbeneden. Er trekt weer een huid en er trekken spieren over. En als dan de Geest des Heeren weer over de vier hoeken des lands blaast, staat al het volk, dat den lof des Heeren verkondigt, weer uit de graven zijner vaders op.

En wonderlijk gaat dat sterken toe.

Moest gij dat weer opbouwen van een ingezonken menschenhart zelf uirichten, gij zoudt angstvallig hechten wat nog te hechten viel, en zoo van lieverlede zulk een neergestorte ziel oprichten.

En toch, dat is juist de averechtsche wijs om een menschenhart te sterken, die nooit het doel bereikt, en zoo doet de Heere dan ook niet.

Integendeel, Hij de Heere vangt aan, met al wat nog in ons hart hoog stond neer te werpen, met al wat zich nog ophield in te slaan, en zijn arbeid van goddelijken opbouw van uw hart begint nooit dan nadat alles in u is afgebroken en uitgegraven tot in de diepste fundamenten.

Vandaar dat alle leven in Gods kerke en onder Gods volk steeds met berouwen boete begint.

Eerst hield men zich dan op, en dacht met inspanning van alle kracht het nog te zullen uithouden. En toch ging het niet. Maar nu op eens laat ge alles los, geeft alles op, valt in schuld en zelfaanklacht op uw knieën neder. En nu, nu ge dan zeggen moet, dat alles weg was, nu juist gloort het vonkve van het geloof der zielen weer in u op.

Ook nu bij de kentering des jaars is dit zoo. Want wie voelt dan over zijn ziel den plechtigen ernst niet glijden, van weer een doorleefd jaar dat met al zijn lief en leed in den oceaan der eeuwen wegzonk, en van weer een nieuw jaar dat als met zijn duizend vragen zoo zorgvol en raadslachtig op ons toetreedt. En wat ziet ge nu? Immers dat er zijn die oppervlakkig of met wat tranen zich daarover heen zetten, en bij deze vindt ge wel aandoenlijkheid maar geen afbreking van het hart in schuld en boete. Maar ook dat 's Heeren volk, dat Gods echte kinderen, diep in dien ernst indringen, den Heere biddend dat ze door dit plechtige, ernstige tellen hunner jaren een wijs hart mogen bekomen, — maar bij hen dan ook juist die bittere zelfaanklacht en die diepe wegwerping voor hun God.

Ook gij zult daarom teleurgesteld uitkomen, zoo ge bij dezen overgang van jaarkring in jaarkring u beperkt tot het indenken van uw tijdelijke aangelegenheden, en mijd rekenschap met uw ziel te houden.

Maar durf ge dat afrekenen met uw God in het binnenste uwer zielen aan, en maakt dit u klein, en overkomt u de genade der verootmoediging, o, dan moet het zoet en heerlijk ook door u worden ervaren, hoe onze trouwe Vader in den hemel juist in zulke aangrijpende oogenblikken uw hart weer vervult met geestelijk goed.

Zij die inkeerung in en wegwerping van ons zelve dan vooral aan het eind van dit jaar onder 's Heeren volk maar ernstig en diep.

Blijven de hoogheden staan en blijven de heuvelen trotsch hun top verheffen, dan komt er geen sterking van het hart en derven we den zegen. Waar geen nederigheid van zielen komt uit te blinken, daar komt de genade ook niet.

Dit is dus het teedere waaraan ge bekenen zult, of de Heere in het midden van zijn volk optrekt, zoo ge waar moogt nemen, dat er zonde bekend en zonde beliden wordt en de zielen in stof en asch komen te liggen voor haar Heer.

Zoolang het roepen: „'s Heeren tempel! 's Heeren tempel! 's Heeren tempel! 's Heeren tempel!” onder ons aanhoudt, staat er niets anders dan verdorring der beenderen te wachten. Ge noemt u dan wel Ammi, maar Lo-Ammi (niet mijn volk) is dan toch uw eigenlijke naam.

En daarom dringe men, heel ons land door, daár toch hovenal bij jong en bij oud op aan, dat een iegelijk zijn eigen hart met bezemen keere, zich zelve niet spare, maar met de korden van Gods Wet strieme, en voor roemstaal van eigen geestelijkheid de taal van den Tollenaar weer lief krijge, die haast niet bidden kon, zoo als hij zich sloeg op de borst.

O, De Liederdienst des Heeren is zoo heilig en zoo kostelijk, en hoe weinig wordt

hij door Gods kinderen niet gewaardeerd. Weer een jaar werd u toegelid, en waar, welke zijn de u dusver nog onbekende kostelijkheden van het heil dat in Immanuel is, die ge nu dezen jaarkring uit de Heilonten hebt leeren indrinken? Welke is de kennis van den levenden God die u toekwam? Welke de teekenen van den ouden mensch die ge gekruist, gedood en begraven hebt? Welke zijn de zonden van karakter die ge boven kwaamt? Welke de zegen die ge om u hebt verspreid? De tranen dien ge hebt gedroogd? Het lijden dat ge gestild hebt? De gevengenen die ge hebt bezocht? Waar, wanneer was er vreugde om uweentwil bij de engelen des hemels? Waar en wanneer ging de lieflijke reuke op van uw levend dankoffer voor uw God?

En a s ge dan in steê daarvan zooveel booze herinnering in uw hart vindt van allerlei kwaad dat uw consciëntie veroordeelde en van allerlei vleescheelijke zielsuiting die voor uw God niet goed was, wat hebt ge dan beter te doen, o, volk des Heeren in deze landen, dan dat ge den buidel uitschudt en uw zweren uitdrukt, en melaatsch als ge zijt u voor u eenigen Hoogepriester gaat stellen, opdat Hij u ontzondige in het hyaat van zijn bloed.

Dit, dat is het mysterie van uw behoudenis.

Kruipen naar Golgotha, om straks in de glorie van Immanuel jubelend rijk aan moed en vol van hope des levens van den kruishevel terug te keeren in die wereld, die uw God niet kent, en daarom ook u niet kan minnen.

De versterking die alsdan uw hart overkomt is zoo onbeschrijflijk heerlijk. Die er kreupel heenging komt dan springend als een hert terug. Die zijn tong verbeet en de lippen voelde dichtgeklemd, roept het dan uit, omdat hij het niet in kon houden. Een jaagt er dan tien duizend. Door waterstroommen gaat het dan, maar zelfs uw voetstool wordt niet nat gemaakt. Door den gloed des vuurs, maar zie zelfs het kleinste haar verrent u niet. Er zijn leeuwen op den weg links en leeuwen rechts, maar gij gaat door, en geen muil wordt tegen u opgesperd.

O, Wonder; ge wandelt weer door de zalige aandrif van een door God zelf in u geprikkeld geloof.

Niet alsof daarom de tegenstand wegviel. O, Ongetwijfeld zullen ook dit jaar zich weer onweerswolken boven uw hoofd saampakken en ontlasten boven veel dat u lief was. Het pad met rozen bezaaid is nooit het levenspad van een Job of een Jacob geworden. „Veel smarten zelfs, zoo zingt de lierzanger van het diepe hart, veel smarten zijn des vromen lot”, en juist als de Heere zelf u wezenlijk vroom zal gemaakt hebben, zullen die smarten eerst recht als een stroom van vele wateren tegen ons druischen. Juist over de zoodanigen gaan soms alle baren en alle golven des Heeren heen. Hij zelf worstelt dan met u. Het wordt u een Paül. Schrikkelijke benauwing en eenzaamheid. En de heupe uwer kracht u verwrilt.

Maar geen nood, zoo de afbreking van uw hoogheden naar oprecht en de versterking van uw hart een geestelijk, wezenlijk, innerlijk werk des Geestes in u binnenste was, dan zal er een held des Heeren in én met én voor u strijden, en ge zult den gladde steen uit de beek van den strik van uw slinger zien vliegen en zinken in Goliath's kop neer.

Ja, al stond het als een muur voor u. Als een muur die tot aan den hemel reikte. En al ware die hemel van koper boven u. En al riep aarde en hel en uw eigen inspraak: „Nu moet ik door Sauls hand omkomen!” — dan nog zal uit dat wonderbaar gesterkt hart plotseling een macht opspruiten, die u zelfs over dien hoogen muur doet heen springen.

Iets over het Antinomianisme in de 17^e eeuw.

XIII.

BIJ VERSCHOOR.

Nadat Stroobant zich van zijn gezelschap gescheiden had, liep hij Middelburg door, hier en daar binnengaande of in een winkelhuys om inkoop te doen, of bij dezen of genen zijner vrienden, om hem te spreken. Reeds menig bezoek had hij achter den rug, toen hij, weer op straat zijnde, eenen zijner medereizigers ontmoette. Hij trachtte hem te ontkomen, maar dat ging niet. De medereiziger kwam regelrecht op hem af en zeide: „Dominee, nog een woordje. Tot mijn spijt heb ik gemerkt, dat ge ook al van die predikanten zijt, welke den weg ter zaligheid zoo gemakkelijk en ruim stellen als Verschoor's volk.”

„Hebt gij tegen dezen zooveel bezwaar, mijn vriend”, vroeg Stroobant daarop, „mij komt het voor, dat Verschoor's stellingen en practijk prijelijk zijn. Men kan

van alle zijne stellingen niet één met fundament tegen spreken.”

„Zoo”, hernam de ander, „hoe weet u dat toch?”

„Wel”, antwoordde Dr. Stroobant, „ik heb meermalen de conventiën van Dr. Verschoor bijgewoond en durf zeggen, dat er in die gevoelen niets schadelijks is. Wilt gij er u van overtuigen, ga dan met mij mede, want ik ben juist op weg naar Verschoor. Naar ik hoor toch is hij bij den heer Wilschut gelogeerd en voornemens, om daar een rede te houden.”

Neen, dank u dominee. Niet dat ik niet graag zou meegaan uit nieuwsgierigheid. Maar ik vrees voor u zelve. Niets arglistiger dan het menschenhart.”

„Het spijt mij, antwoordde Dr. Stroobant, „maar dan scheiden onze wegen.”

Met dit zeggen verwijderde hij zich en sneelde naar de Noordstraat, in zich zelve mompelende: „Ik mag mij toch wel haasten, want te 3 ure moet Verschoor beginnen en 't is nu al 5 minuten vóór die tijd.”

Eindelijk stond hij voor een groot huis stil, als om te onderzoeken of hij terecht was. 't Scheen dat het onderzoek bevredigend was. Hij sprong ten minste een oogenblik later den stoep op en sloeg met den klopper. De deur ging open. Hij vroeg naar de vergadering en men wees hem een groote kamer, waar verscheidene mannen en vrouwen — vooral uit den aanzienlijken stand — tegenwoordig waren. Stroobant begaf zich naar den gastheer en stelde zich zelve voor. Zoo donker als hij zag op de verschijning van eenen man, dien hij voor een predikant

aanzag, zoo klaarde zijn aangezicht op bij het hooren van zijn naam. „Ah, wel meer van u gehoord, dominee Stroobant”, zeide hij, „ik heet u hartelijk welkom. Wil ik u aan Dr. Verschoor voorstellen?”

„Dank u, dank u”, hernam Stroobant, „ik heb hem wel meer gesproken. Daar staat hij”. Meteen liep hij op Verschoor toe, en wisselde met hem hand en groet. Meer konden zij niet doen, daar de klok juist drie uren sloeg. Ieder der aanwezigen zocht een plaats, ook Stroobant, terwijl Verschoor zich achter een tafel zette, de vergadering voorging in het gebed en daarna toesprak. Zij zullen nog even blijven luisteren:

„Mijne broeders, onlangs 'deed mij een zeer aanzienlijke vrouw de vraag: of het wel met de Christelijke nederigheid verengst, dat men altijd spreekt van gerechtigheid. Op die vraag heb ik niet dadelijk kunnen antwoorden, maar ik eerst rijpelijk wilde nadenken, voor ik sprak. Nu ik dit gedaan heb, en de vrouw, die mij de vraag gesteld heeft, in ons midden is, wil ik u zeggen, wat ik daarop te zeggen heb. De gerechtigheid, van welke een Christen altijd spreken moet, en van welke hij nooit zwijgen mag, is de gerechtigheid van Christus, die eeuwig geschonken gerechtigheid, welke de Heilige Geest ons door het geloof doet aannemen, en van welke wij, als wij gelooven, belijdenis doen ter zaligheid. Het is de gerechtigheid Gods, zonder welke God geen koninkrijk der genade zou hebben. Het is de gerechtigheid des geloofs, zonder welke men niet ten Avondmaal mag gaan, zonder welke men geen goed werk kan doen, zonder welke

alle onze geboden ongegrond zijn en wij niet anders als wilde en woeste bidders zonder vertrouwen, zonder zekerheid zijn, zonder te weten, of wij wel ooit ergens in verhoord zullen worden. Van deze gerechtigheid is de geheele Schrift vol, en het is genoegzaam het enige, dat de Heilige Geest ons leeren wil. Glijden weet ook wel, dat het formulier van het Avondmaal vereischt, dat een iegelijk, eer hij ten Avondmaal gaat, zijn hart onderzoekt, of hij ook deze gewisse belofte Gods geloofd, dat hem alle zijne zonden alleen om des lijdens en atervens Jesu Christi wille vergeven zijn, en de volkomen gerechtigheid Christi hem als zijn eigen toegerekend en toegeschonken zij; ja zoo volkomen alsof hij zelf in eigen persoon voor al zijne zonden betaald en alle gerechtigheid volbracht hadde. Van deze gerechtigheid altijd en overal en met alle menschen te spreken, komt zeer wel overeen met de Christelijke nederigheid. Want iemand, die dat doet, schrijft niets aan zich zelve toe, maar alles aan God. Hij offert niet van zijn eigen gaven, hij rookt niet aan zijn eigen netten, hij maakt zijn eigen kracht niet tot zijn God. Maar sommigen, die men finen noemt, zijn zoo grof, dat zij de Christelijke nederigheid doen bestaan in het verloochenen van Christus' gerechtigheid, in het overstoeten van de verlossing, in het twijfelen aan de zaligheid, in hun eigen arbeiden, om zalig te worden, toonende alzoo, dat zij het Christelijk geloof nooit verstaan hebben, en dat zij verdienen willen hetgeen al verdiend is, en hetgeen haar om niet gegeven moet worden.”

DE GAAT FORTMAN.

Een berg zelfs verzet wie gelooven mag door zijn geloof tot in het hart der zee.

Beklemme daarom, o volk des Heeren, geen bange vreeze uw hart bij dit ommegeen van den jaarkring.

Heerlijk en machtig heeft de Heere u in het jaar dat verliep zijn sterken arm getoond.

Zijn teeken is in de wolken gezien worden, en dies hebt gij u verblijd.

Waarom zou dan uw ziel onrustig in u zijn, bij het wisselen der jaren?

Het ging dit jaar in de donkerheid, maar juist uit de donkerheid daagde een eerste straal van het licht, dat u den nieuwen morgen aankondigt.

Loopt dan niet en draaft niet, of gij met uw lampen het firmament moest verlichten, maar wacht op den Heere, en ziet hoe de Zonne der gerechtigheid weer opgaat om de nevelen te breken en de mistige wolken uiten te jagen.

Doet gij slechts dit ééne, dat ge op uw einde en het einde van uw lievelingen merkt.

Ook dit jaar maande de Dood weer soms zoo ernstig en aan zoo menige deur klopte hij aan.

Wie weet wat hij het komende jaar weer uit den stal komt wegroeven.

Maar wat hij ook roove, hij komt altoos in den naam van zijn God manen om toch op het einde te merken. Op het einde des jaars en op het einde uws levens, maar dan ook op het einde, als het eens alles zal geschied zijn.

Want dan komt uw beurt.

Nu heeft de rijke man zijn schoone kansen. Maar dan komt het aan de armen Lazarus' toe. Als eens de bronnen van eeuwige vertroosting zich ontsluiten en de sluizen van nimmer eindigende gelukzaligheid ontsloten zullen worden.

Zij er dan een snoer der erfenisse ook voor een iegelijk van u.

KUYPER.

„Ik ben de Alpha en de Omega!“

Ik ben de Alpha en de Omega, het begin en het einde, zegt de Heere, die is en die was en die komen zal, de Almachtige.
Openb. 1 : 8.

Als met den ommegeen des jaars de bange gedachte van het snel verloop der dagen u in het hart grijpt, slaat ge onwillekeurig den blik onrustig achterwaarts, naar het verleden, waaruit ge komt; en even vanzelf den berorigen blik voorwaarts, naar het onbekend verschiet waar ge heen wandelt.

En als ge nu een kind van God zijt, dan kunt ge nooit zóó ver en diep achter u starren, of altoos in het laatste waarop ge stuit de Christus, noch ooit zoover voor u uit gluren, of het interste waartoe uw blik reikt, toont u altoos weer den Christus.

Of liever nog, zoo ver kunt ge nimmer voor u uit noch achter u om turen, of uit die diepte achter u en dat geheimzinnige onbekende voor u, klinkt u altoos het geroep van eenzelfde, heilige stem in de ooren, die u, al naar uw ziel staat, troost of verschrikt met zijn machtig bevelen: „Achter u ben ik en voor u uit wacht ik u op. Ik ben de Alpha en de Omega, de eerste en de laatste, het begin en het einde!“ en die stem is het roepen van Christus uw Heer.

Dus niet, uw Heiland voor het Kerstfeest, en op Oudejaarsavond de Voorzienigheid Gods of den Vader die in de hemelen is, maar éen op Kerstdag én op Oudejaar, altoos en onveranderlijk een „Eere zij God in de hoogste hemelen“, maar eere voor den Vader noch bij de Kribbe noch bij het tjdkringwisselen, ooit anders dan door dien Eenigen, dien Hij u zond. Eenheid dus in uw belijden.

Als kind van God en Christen op uw Oudejaarsavond geen ander persoon dan bij den Engelenzang.

En niet enkel wanneer de menigte des hemelschen heilzgers aan Efrata's horizon golf, maar evenzoo als de golfslag van den stroom des tijds weer snel bij uw Oudejaar jaagt, is de stem en is het geroep dat ons zoo plechtig uit de verte tegenklinkt altoos hetzelfde, altoos het eenige, altoos dat heerlijke: „Ik ben het, de Christus, uw Heiland en uw Heer!“

„Alpha“ is de naam van de eerste letter in het Grieksch, en „Omega“ is de naam van de laatste letter, die het Grieksch alfabet telt. De „Alpha en de Omega“ is dus ongeveer, alsof wij zeiden: „Ik ben de A en de Z.“ Vandaar dat er ter verklaring op volgt: „de eerste en de laatste“, „het begin en het einde“. Toch klinkt het in het onpersoonlijke schoone. Van A tot O gelijk het daar heet, duidt het begin en het eind door een vollen klinker aan. Het begint met de A die de eerste toon en klink is, die de keel vanzelf voortbrengt en waarmee het kind zijn geluid doet hooren. En het eindigt met de volle, rijke O, den volsten klink der bewondering en der verrukking.

Die klanken nu, die stemgeluiden, waarmee wij de letters uitspreken, zijn bewegingen, die ons bewustzijn meedeelen aan onze spraakorganen. In die letters zitten alle woorden in. In die woorden al onze gedachten. In die gedachten al ons bewustzijn. En in dat bewustzijn heel de heilrijke wereld van onze zonde en onzen ontzettenden jammer, maar ook heel de wereld van onzen jubel en van ons heil.

Ook op den Oudejaarsavond, zoodra uw gedachten zich gaan vermenigvuldigen, en als altoos nieuwe volkspjes opdoemen aan uw gezichteinder, kan er geen droeven en kan er geen blijde herinnering opkomen, noch ook zorg of hoop door uw ziel trekken, of het ligt alles in uw gedachten, en die gedachten in woorden, en al die woorden ze liggen tusschen de Alpha en de Omega in.

Ik ben de Alpha en de Omega is altoos een aangrijpende zinrijke zegswijze, om aan te duiden, dat heel onze gedachtenwereld, heel ons bewustzijn en alle weten omtrent ons zelf van den aanbeginne in den Christus ligt en tot in de voleinding in hem zal liggen. Dat het is: Christus achter ons en Christus voor ons, en buiten den Christus nooit!

o, Kostelijk, verkwikkend, zegt uw ziel daarop, altoos bij dien trouwen, dien ontfermen den Heer.

En dat is ook zoo, maar bedenk wel, dat het niet enkel voor Gods lieve kinderen, maar voor een ieder mensch, en ook voor den diepst gezonken, altoos is en zijn zal: Christus voor u, Christus achter u, en buiten Christus nooit!

Christus, die eeuwige Zoon des Vaders, is niet een Zonne, om alleen te koesteren wie zich in zijn glans verheugt, en wie hem voorbij gaat ongedeerd te laten. Neen, neen, die Christus legt op een ieder de hand, en wie niet door hem wil gekoesterd worden, dien verzoekt hij, of ook door zich terug te trekken laat hij aulk een verstijven tot ja.

Hij richt u op, zoo ge in hem gelooft, maar ook zoo hij u niet opricht, werpt hij u omver. Hij is een steen ten val en ter opstanding gesteld. Een reuke ten leven en een reuke des doods. En ook nu, nu dit jaar weer omgeeft, rekent dat jaar voor ons al naar gelang wij met den Christus gerekend hebben.

Al die liefde des Vaders is om den Zoon en voor den Zoon; en naar die liefde des Zoons rekent Hij een iegelijk lot en leven.

En daarom dring in uw conscientie, dring in het binnenste uw zielen, en geef u rekenenschap, o menschenkind, wat gij ook dit jaar weer voor den Christus en wat de Christus voor u is geweest.

Hij riept, — hebt gij geluisterd? Hij opende de fontein tegen de ongerechtigheid, — is uw ongerechtigheid in u geworpen? Hij riept zijn schapen, dat ze met hem in den stal zouden ingaan, — hebt gij die stem gekend, en vondt ge weide achter hem?

Christus de Alpha o, Er overkwam u ook dit jaar geen enkele vreugd en geen enkele genade, of als ge de bron naspeurdet, waar uit die verkwikking u toevloede, was het altoos weer uit hem. Bij hem de aanvang. Door uw Jezus verworven. Om Christus' wil u toegelend. Dat hij voor u geboden had. Dat hij met u had geboden. Dat hij op het gebod tot u ziele was gekomen. En dat uw trouwe Vader in de hemelen altoos weer om zijns lieven Zoons wille u met ontferming zoo begenadigd had.

Hij de Alpha, want als ge teruggaat in uw verleden, en denkt hoe ge buiten hem leeft en tegen hem ingaat, tot hij eindelijk u staande hield en u omzette, dan lag verre achter die omzetting reeds uw Doop, en ver achter uw Doop het Kruis, en achter dat Kruis de Kribbe, en achter die Kribbe het roepen: Zie, ik kom om uwen wil te doen. Het Lam dragende ook uw zonde.

Nooit is hij weg, ook al ziet hem ons oog niet meer.

Nooit houdt hij op ons Een en ons Alles te zijn, al vloekt ons vleesch en ons opstandig hart ook tegen hem in.

Hij droeg ons in zich, toen hij voor ons het kruis beklom. Hij droeg ons in de lenden zijner ontferming toen hij opstond uit de dooden. Hij nam ons met zich op toen hij opvoer ten hemel. En al de verborgenheid van uw onwankelbaar geloof is juist, dat ge nu reeds daarboven in hem gezet zijt, en uw leven in de hemelen in hem reeds hebt.

Zoo heerlijk is hij de Alpha, de bron uit wie het vloeit, die kiem waaraan het opschiet, die wortel waarop het tiert; maar even heerlijk zal hij, die zelfde trouwe Heiland, u ook de Omega blijken. Uw einde, gelijk hij uw begin was. In uwe laatste blinkend, gelijk hij in uwe eerste zijn glorie had.

Want al dien weg dien gij nog langs moet, is hij voor u, u vooruit en in uw plaats gegaan. Overal, van schrede tot schrede heeft hij u duidelijk zijn voetstap ingedrukt, opdat gij niet zoudt hoeven te dolen. Op elk plekje, — bij elken mijlpaal en bij elk station, liet hij achter en bestelde hij wat u ziel juist op dat plekje behoeven zou. En het geheel van dien weg bewaakt zijn oog en bewaakt zijn trouwe. En aan het einde van dien weg, bij de poorte die in het Vaderhuis leidt, daar wacht hij, die altoos even teedere, even trouwe, even rijke Heiland u op.

Moet het nog gaan door waterstroom en zee, ik uw Heiland, zoo spreekt hij, zal bij u zijn. Gaat ge door vuur en door gloed, ik uw Heiland zal u verzellen. Mijn hand zal op u zijn, en mijn oog zal u behoeden.

Richten zich vele vurige pijlen op u, door Satan zelf of door zijn trawanten op u gericht, hij zal die voor u opvangen op het schild zijner goddelijke ontfermingen en de vurige pijlsplitsen blusschen.

Bereiden ze instrumenten tegen u, om u te kwellen en te tergen en uw geloof te ontzenuwen, geen der instrumenten zal, omdat hij de Omega is, gelukken, en uw geloof zal ook ongezien, al merkt ge het zelf niet, toch blijven voorleven, omdat zijn hand u houdt.

En komt het eens aan den eindpaal van dit aardse aanzijn en van de pelgrimreis toe, dat nu ook gij de Jordaan door en over moet, om in te gaan in de eeuwige gewesten, dan nog, ja, dan bovenal, zal diezelfde trouwe, barmhartige Immanuel uw Omega zijn. Het: o, Mijn Jezus, mijn Heiland! o, Christus red mij! uw laatste bede, waarmee ge hier instemt; maar ook: „Mijn Heer en mijn God!“ de eerste kreet der blijde verrukking, waarmee ge straks, aan de overzij der graven, uw heerlijken Koning tegenjubelt.

KUYPER.

Amsterdam 31 Dec. 1886.

Te Amsterdam begint de toestand zich steeds zuiverder te tekenen.

Alle kosteren hebben thans hun trouw en gehoorzaamheid verzaakt, en ook de koster van de Nieuwe kerk, die nog op 6 Januari een plechtige verklaring teekende, waarin hij aan de oorspronkelijke kerkmeesters trouw beloofde, heeft thans het hoofd in den schoot geleegd voor de Classicale pretendenten, en op het gegeven uurgelozd dat de noodige politieke zich om de Nieuwe kerk bewoog, teneinde het binnentreden van de wettige beheerders desnoods met geweld te beletten.

Gevolg hiervan is dat de Classicaliën zich thans, door middel van ontrouwe kosteren, van alle kerkgebouwen der gemeente hebben meester gemaakt, en deze thans verplicht zal blijven nog langen tijd in het verschaffen van andere localiteit voor de saamvergadering der geloovigen te voorzien.

In het stofelijke, wat geld en goed aangaat, behalen de Classicaliën dus een volkomen triomf.

Het geld en goed, wat voor heel de Gereformeerde gezindheid van Amsterdam bestemd was en nog is, dient thans feitelijk voor een klein groepje Ireniërs en een kleine groep Modernen, die saam omstreeks 7000 kerkgangers per Zondag leveren en meest tot den betergestelden stand behooren.

Zoo heeft men dan nu te Amsterdam wel een geordende Gereformeerde kerk, maar een kerk aan wie het gebruik van haar goed desnoods met politiehulp, aan ontrouwe kosteren verleend, onthouden wordt; terwijl in die gemeente een afdeelsbestuur van de Synodale Hierarchie en haar onderhebbende departementen ingedrongen is, dat zich allerlei rechten aanmatig en zich op publiek terrein gedraagt als ware ze een kerkeraad.

De kerk zelf ziet dit nu rustig aan, en heeft het ondernemen om door rustigen, geestelijken arbeid dit kwaad te boven te komen, en zich zelve steeds zuiverder te reformeeren naar den Woorde Gods. En dit niet, om op kleiner schaal een soort kerspel te wezen, maar met den uitgesproken toelag, om met Gods hulpe deze reformatie steeds verder voor te zetten, en zelfs door missie naar buiten voor de propaganda der Gereformeerde beginselen zorg te dragen.

Van alle vast goed en vaste inkomsten verstoken, zal ze voorhands drijven moeten enkel op uit de hand gegeven geld.

Toch kan ze ook hiermee ver komen.

Reeds dit jaar ontving ze alleen aan collecten meer dan een halve tonne gouds, en de hoofdelijke inschrijving die volgen gaat belooft naar de opgenomen raming ingelijks een halve tonne gouds op te brengen.

En met deze som schoon geld, zonder onkosten voor heel een heilzger van ambtenaren en eindeloze reparaties aan oude gebouwen, komt men altoos een eind wege.

Voor de bediening der heilige Sacramenten ontving ze nu reeds ten geschenke een silvers Doopbekken met toebehooren, en is haar een nieuw stel Avondmaalszilver, en dito fijn damast tafellinnen toegezeggd.

Blijkt later meer noodig te zijn, dan zal ook dit wel volgen.

Voor de Bediening van den heiligen Doop leende reeds den vorigen Zondag het lokaal in Prassati zich uitnemend goed. Toen den vorigen Zondagmiddag de Catechismusprediking in dit gebouw hervat werd, was een schare van vierduizend personen opgekomen, waarvan slechts twee duizend een staan- of zitplaats konden vinden, en is te midden dezer drukte, toch op zeer ordelijke en stille wijze het Sacrament van den heiligen Doop aan een vijf- en twintigtal kinderen toebediend.

Het gebouw waar de kerkenraad thans vergadert, is zeer net en voldoende voor dit doel ingericht, en levert wel zoo goede gelegenheid voor goed en geregeld debat op als het oude lokaal in de Nieuwe kerk. Zoodra men dit weer in bezit krijgt, zal het zaak zijn, dat naar dit beter model te verbouwen.

De beide Kerstdagen bedroegen de gezamenlijke collecten bij de zes duizend gulden.

Alle dienst die geschiedt, geschiedt thans vrijwillig.

De onderlingen lezen voor en zingen voor; dilettanten bespelen de orgels; leden van den kerkeraad wijzen plaatsen aan en houden goede orde; en deze gansche inrichting, waaraan de kerk eertijds sommen gouds ten koste legde en die bijna al haar inkomsten verteerde, kost thans niets en wordt bediend uit het beginsel van vrijwillige liefde.

De geest en toon is daardoor in onze kerk thans ook beter geworden.

De druk en de benauwing van de leugen en van de onwaarheid is er af.

Men voelt het, dat men van onder den vloek der Synodale Hierarchie uit is.

De ban is daardoor weg en de geestelijke werking (erugeliken).

Men is vrij. Er heerscht weer liefde. Het ruischen van den Geest wordt gehoord.

Gelijk men uit achterstaande advertentie ontwaren zal, is men voornemens het Gereformeerde Kerkelijk Congres te Amsterdam aan „Frassati“ te openen op Dinsdag den 11den Januari e.k.

Den eersten dag zal het Congres een samenkomst zijn van allen, die uit wat streek des lands ook opgekomen, staan op den grondslag, dat de Synodale Hierarchie moet afgeworpen. Over dit punt zelf dus geen debat meer. Dit is uitgangspunt. Een uitgangspunt, waarvan men de vastheid nogmaals door duidelijke uiteenzetting kan aantoonen, maar dat niet meer in kwestie kan worden gesteld.

Aan het einde van deze eerste samenkomst zal men zich dan in sectiën splitsen, deels naardat men in onderscheidene Classiciën woont, en des classicaal gemeenschapelijke belangen heeft; deels naar gelang van de verschillende gevallen en quaestien, die zich in de onderscheidene streken des lands voordoen.

Des avonds zal er een ure des gebeds zijn, en den volgende morgen zal een ieder zich bij die sectie kunnen aanmelden, die hem het belangrijkste dunkt of waar hij hoort, om zijn mededeelingen te doen of vragen in te dienen.

Door de rapporteurs dezer sectiën zal dan verslag worden uitgebracht, en altoos, naar gelang de quaestien te staan komen, de beide volgende dagen óf nog in de sectiën worden voortgewerkt, óf reeds enkele conclusiën in een algemeene samenkomst aan discussie worden onderworpen.

Hoofddoel van dit congres zal altoos zijn, om de overtuiging van de onduidelijkheid

der Synodale Hierarchie voort te planten en meer algemeen te maken; op alle wijze de rechten der kerken tegenover deze Synodale Hierarchie te handhaven; en aan de beweging tegen deze Hierarchie, waar die nu reeds tot rijpheid kwam, leiding en eenheid te bieden.

Doel van het Congres is dus niet, om in drie of vier dagen tijds het nu of nooit eens voor altoos door te drijven. Dan toch zou menigeen, door nu slechts deze drie dagen zijn conscientie in de schroef te knellen, op den vierden dag triomfeeren en denken: Nu ben ik voor altoos van die presie af, en poseer voortaan als Synodaal.

Neen, een vonk moet ontstoken, die allengs een vuur van propaganda zal doen opgluren, waarin bint na bint van het Synodale Hierarchische gebouw naar beneden komt.

Kerk na kerk moet vrijgemaakt, tot eens al onze kerken het juk hebben afgeschud, en ook waar voorsloeg heel een kerk niet als kerk door den Heiligen Geest verwakkerd wordt, moet toch elke reformatie, ook die op kleinere schaal in haar midden ondernomen wordt, altoos op vrijmaking van heel die kerk gericht zijn.

Haat tegen de Synodale Hierarchie, maar juist daarom te vuriger liefde voor de kerken van alle plaatsen, moet leidend beginsel van ons handelen zijn.

Takken waaraan nog onrijpe druiven groeien moeten niet in het vuur worden geworpen, maar bij den glans der zonne rijp gegloeid.

Zeer ongeestelijk oordeelt, wie wanen zou, dat het geestelijk proces tegen de Synodale Hierarchie reeds ware afgelopen.

Integendeel dat geestelijk proces begint pas.

Waar toch lag de zonde?

Enkel bij de Hierarchie en haar onderhebbende Besturen?

o, In het allerminste niet.

Hoer, we zullen het u anders zeggen. Schuldig aan de miskenning van Jezus' Koningsschap in zijn kerk zijn niet de Hierarchie al die kringen in den lande, die jaar en dag geroepen hebben: „Als wij maar een Gereformeerde prediking kunnen erlangen!“, en die, misers er maar, op wat wijs ook, een Gereformeerde preek veel aan te hooren, oordeelden dat het dan ook wel genoeg was.

Zie alle deze hebben niet gevraagd naar een Bediening des Woords krachtens de Sleutelen des hemelrijks. Ze hebben niet gedorst naar een Bediening der Sacramenten, om de trouw van hun Verbonds-God bezegeld te zien. Ze hebben niet geloofd in de ambten die de Koning in zijn kerk instelde en nog bezet. Zij hebben geen geestelijke behoefte gevoeld aan de Tucht in 's Konings naam. Ze hebben niet gedrongen op ontplooiing van het schoon der Barmhartigheid. Aan de prediking van het Evangelie aan alle creaturen om zich heen, hebben ze niet gedacht.

Hoofdzak was maar dat zij, voor zich en hun kring, ergens in hun kerk of in een Evangelisatiegebouw een Gereformeerde uiteenzetting en toepassing van de waarheid aanhoorden, en voor zichzelf maar leven aankonden in het zoet bewustzijn van geborgen te zijn bij hun Heer.

Maar het besef, dat het hier Jezus' kerk, de kerk van haar Koning gold, en dat in zijn heiligheden die Koning in zijn regiment was aangerand, dat drong helaas niet door.

Het dringen der liefde, om in de gemeenschap des lidjens met alle kerken in den lande niet te rusten, eer allerwegen, ook nu nog verstokenen, weer geholpen wierden, ontbrak helaas.

Het ging niet om Gods eere in zijn kerk. Men zag uit de hoogte op de Darbisten neder, en was zelf ongemerkt Darbist geworden.

Och, wat bekreunde, wat bekommerde men zich om de kerke Jesu Christi en haar heiligheden nog.

Liever trok men zich terug in zichzelf. En daarom het is goed, het is kostelijk, zoo men klaarkijk begint in te zien, hoe de Synodale Hierarchie vloekt tegen 's Heeren Koningsschap, en van 1816 af ééne doorgaande principieele onderminning van dat Koningsschap geweest is.

Maar zal dit inzicht vrucht dragen, dan moet ook het oog voor eigen schuld en eigen diepe zonde tegen Jezus' heilig Koningsschap opengaan; en 'dient beleden, hoe al dit roepen: „Zoo wij maar een goede prediking hebben!“, óf de kerk in haar wezen, en in dat wezen der kerk de majesteit des Heeren HEREN geschonden heeft.

Wederom legde Prof. Hoedemaker een vlugschrift ter perse, dat, tintelend van warmen gloed, door zijn bezieling meeslept.

Hij richtte ditmaal zijn kritiek tegen de Synodale Encycliek en koos ten titel van zijn stratede: „Machtsvertoon of wettig gezag?“ uitgeve J. A. Wormser.

Natuurlijk was het geen moeilijke taak, om een stuk, dat zoo het merk van onwaarachtigheid en gekunsteldheid op het aanzicht droeg, het mom af te rukken en in zijn geestelijke onmogelijkheid ten toon te stellen.

De onhoudbaarheid van innerlijke gehuicheldheid in dat spreken tegen beter weten in van een vroom geworden Synode, kon een kind met den vinger aanwijzen.

Daar lag dus ditmaal de kunst niet in. Maar de kunst was, en van die taak heeft Prof. Hoedemaker zich meesterlijk gekweten, om de schuld, om het zondige, om het verfoeilijke, om het geestelijke verachtelijke en voor God geklaagde en geoordeelde, dat in dit Encycliek-geveel lag, op zulk een toon te geeleien, dat het scheen, of deze zonde versch opdoek, zoo pas ge-

boren werd en nu voor het eerst door haar ongehoordheid de nieuwsgierigheid prikkelde.

Het stuk leze men daarom zelf. Alleen uit het naschrift schrijven we enkele zinsneden over, omdat op één punt, hierin aangevoerd, eenig bescheid niet te onpas is.

Zeer juist ziet Prof. Hoedemaker in, dat alle organisatie van het gezonde, waarbij men het kranke als ongeneeslijk prijsgeeft, niet uit noodzaak, maar principieel, separatie en geen reformatie is, en ons dus geen stap verder zou hebben gebracht.

De Kerkeraad van Amsterdam heeft dit dan ook niet gedaan, en zeer uitdrukkelijk tegen elke opvatting, die ten deze van het goede beginsel af zou wijken, geprotesteerd. Hiervan nu zegt de schrijver:

„Ofschoon mij onder het afdrucken van dit vlugschrift de tijd ontbreekt, zelfs voor een vluchtige lezing van de actestukken, voorkomende in de *Herant* van heden, acht ik mij na de pertinente verklaring, dat zij de verlossing niet van een deel der gemeente, maar van de geheele gemeente beoogen, ten zeerste verplicht, hartelijke instemming met hen, in dezen, te betuigen.

Het zou ontrouw zijn, de warme uitlating van het broederhart terug te houden, en de gereserveerde houding te blijven aannemen, waarvan zelfs dit vlugschrift nog blijken gaf.

Met een gevoel van blijdschap en dankbaarheid heb ik ditmaal de leiders in de *Herant* gelezen.

Toch, en dit laat zich uitnemend begrijpen, heeft het bevreemding bij den schrijver gewekt, dat men dan ook niet aanstands in de gewone kerk is opgetreden.

Hij merkt toch op:

„Wel is waar, wekte de mededeeling, dat men voorloopig de rechten op het kerkelijk goed niet wilde doen gelden, eenige bevreemding. Immers, dat zijn rechten van de Kerk, waarvoor hare vertegenwoordigers, rechten van den Koning der Kerk, waarvoor zijne dienaren wel moeten opkomen.

Wel is waar, had ik gaarne gezien, dat men zonder geweld te plegen en na afdoende maatregelen om mogelijke, zelfs bloedige conflicten te voorkomen, had geconstateerd, dat de dienst des Woords en der Sacramenten in de bedehuizen der gemeente moest worden waargenomen ook door hen, die de Synode wederrechtelijk van hun dienst had ontzet, zoodat verder geen spraak kon zijn van concurrentie tusschen den dienst in de oude en in de nieuwe kerkgebouwen. Maar als het beginsel vaststaat, waaraan ik hierboven adhaesie betuigde, volgt al het overige, dunkt mij, vanzelf.

Deze zaak staat aldus.

De Nederduitse Gereformeerde Kerk te Amsterdam is diezelfde kerk van Christus, die toen deze stad gebouwd werd, in deze stad, tegelijk met haar opkomen gesticht is. Diezelfde kerk, die in 1578, toen het misbruik der toenmalige Hierarchie te ver was gegaan, dat misbruik in Godes kerk heeft afgeschafte. En dus ook die zelfde kerk, die in 1816 onder het juk der Synodale Hierarchie ging, er sedert zeventig jaren onder zuchtte, en na zeventigjarige druk thans eindelijk dit juk heeft afgeschud.

Geen kwestie dus of aan haar als gezindheid behooren van rechtswege alle goede- en stichtingen, bezittingen en kerkgebouwen, al dient wel ingezien dat al deze bezittingen en goederen lang niet alle uit vroom bedoelen aan de kerk gegeven zijn.

Maar wat hierop geestelijk ook zij af te dingen, het feit blijft niettemin o. i. vaststaan, dat haar van rechtswege dit alles toekomt. Het is haar goed. En hoe ook rechtsbedeeling of politiemaatregel haar feitelijk van het gebruik van dit haar eigendom moge afzonderen, haar pretentie geeft ze niet op.

Daar nu echter de ondervinding getoond had: 1°. dat de rechter op dit oogenblik nog te zeer bevangen ligt in de valsche idee van de *universitas* en nog niet terug kan keeren tot de eenig ware opvatting van de *stichting*, met een eigen confessioneel karakter; en 2°. dat de politie van Amsterdam onder leiding van Mr. Tienhoven, acht aan een koster de sterke hand te moeten leenen, zoodra deze goedvindt aan kerkvoogden de deur van zijn kerk te wijzen, — zou het ook o. i. hoogst gewaarschijnlijk geweest zijn, om op dit oogenblik dit zeer ernstig geschil tot een principieele beslissing te brengen.

Thans is de autoritaire reactie aan het woord en laat de publieke opinie uit haat tegen de Fijnen de politie geworden. Evenals ze dit in 1834 met de dragonders deed.

Maar die tijden duren niet altoos. Er komen straks weer dagen, dat men aan Mr. Tienhovens opvolger gelijke daden als hij deed, hoogst euvcl zou duiden en unaniem afkeuren zou.

En ook in de wereld onzer rechters is vaak golving van denkbeelden.

Het wezenlijke recht is in zulk een verwikkeling van gegevens ook voor onze rechters zoo moeilijk te grijpen.

Ze willen wel recht geven, maar ze zien zelfden zoo vaak mis. Deels doordat ze te veel buiten de levensfeer staan, waarover ze recht spreken moeten, en dus noch den sympathischen zin, noch de historische tact, noch de kennis der verhoudingen hebben, die hen leiden moeten.

Deels ook, omdat hun rechtsbedeeling zus of zoo uitvalt, al naar gelang ze de te beoordeelen zaak van uit dit of dat gezichtspunt bezien. Deze keuze van gezichtspunt nu is voor de meesten door hun vroegere studien gegeven. In een andere gedachtefeer dan de academische studie van zeker tijdperk met zich bracht, leven de meesten niet meer in.

Lokt men dus een principieele beslissing uit op een oogenblik dat de rechter het wezenlijke recht niet ziet, dan zoekt ge uw eigen schade. Weet ge daarentegen te wachten, totdat met andere tijden ook andere denkbeelden doordrongen, dan bewaart ge uw recht en bevestigt ge uw toekomst.

Nu doorze weest.

Juist in lag optredende, ka.

Dit is het voelde toen het oogenblik plaats maakt.

Dit is het.

Al dient e de historie, d belield heeft kerken altoo ouden die ge

Te Rome, nader aan de de kerk van toch is het moge gelul deugdelijk te

Een taak moet vastgeh

Ge moogt ons niet aan.

tuigt dus we kerk van Ch ge niet ande

sche kerk, blijft de eisch sche kerk no

Noem dat naar het onn hemel. En t schiller van

gelie van on doorgaan en naam van Je

Een kerk, matisering v

Ik van Pe kan in Chris

Christus is

En daaron splitsen,

De „valsche corps gedooj lijders, maar

Dat wordt de eeuwen gesticht en in afmeting,

gaan, en d der dagen, v

triumfeerde zaligen, sch scheiden wil,

Gaarne vo woorden, wa schrift beslo

„Laat mij d spreken, dat van het Syno zij op de weg in de dichtte van het gezet afgedwaald, g

De belijder vooringen, en hieruit sprak ik durf niet geeren.

Ach! dat h „Als de Hei bracht, waren